

NACHTGASTEN

Beleidsplan

Artistiek plan

Motivatie Project

Missie

In onze tijd bij het Noord Nederlands Toneel gingen wij een keer op een vrijdagmiddag in het kantoor van artistiek leider Koos Terpstra het stuk Oedipous van Sophocles lezen. Na de lezing zei Koos: "Maandag nodig ik publiek uit en spelen jullie dit stuk hier aan mijn tafel." Spelen betekent dat je geen tekst in de hand mag hebben want dan ga je lezen. Niels speelde het koor, Koen speelde Iocaste en ik (Yorick) speelde Oedipous. Dat weekend werd ik gek. Ik kon niet in 2 dagen die hele rol uit mijn hoofd leren en er ook nog invulling aan geven. Wanhopig belde ik Koos om te zeggen dat dit gewoon niet ging en hij gaf me gelijk. Opgelucht dacht ik dat hij nu dit onzalige plan vast zou cancelen. Niets was minder waar. Koos: "Het kan inderdaad niet, en daarom gaat het je juist lukken. Je moet iets anders verzinnen. Je vindt wel een manier. Succes!" Even dacht ik, bekijk het maar met je stuk. Maar hij zei het niet om te zeiken, hij gaf me wel degelijk het gevoel dat het mogelijk was. Die maandag kende ik het verloop van het stuk volledig en de anderen ook en vervolgens gaven we ieder met onze eigen woorden invulling aan de rollen. Los van het feit dat deze eenmalige voorstelling een feest was om te zien, daar we allemaal aan het vechten waren voor onze rol, was het ook een groots moment van triomf. Dat wat ik zeker wist dat niet zou kunnen, hadden we nu met elkaar geflikt!

Dit is onze doelstelling voor Nachtgasten: Iedere avond opnieuw het onmogelijke mogelijk maken.

Artistiek team

Nachtgasten bestaat uit Niels Croiset, Koen Wouterse en Yorick Zwart. Wij zijn de initiatiefnemers en zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van dit theatergezelschap dat sinds 2010 zijn plek veroverd heeft in de Nederlandse theaterwereld en dat improvisatietheater naar een nieuw level heeft gebracht.

Bij Nachtgasten wordt iedere avond een nieuw verhaal gespeeld met nieuwe gastacteurs die tot het moment dat ze in het theater zijn, nog geen idee hebben welk verhaal en welke rol zij gaan spelen. Zij krijgen het verhaal te horen in het bijzijn van het publiek. Vervolgens krijgen zij afzonderlijk van elkaar hun rol met persoonlijke geheimen en doelen. De acteurs weten die niet van elkaar, maar het publiek krijgt alles te horen. Het publiek weet dus meer dan de acteurs. Na een korte pauze waarin de acteurs zich nog even kunnen voorbereiden, spelen zij dit verhaal in ruim anderhalf uur uit zonder onderbreking. Volledig geïmproviseerd.

Naast het schrijven van de verhalen, het spelen in de voorstellingen, het presenteren van de avond en het regisseren van de voorstelling, verzorgen de drie initiatiefnemers ook de overige werkzaamheden die komen kijken bij een theatergezelschap, zoals het casten van de acteurs, het verkopen van de voorstellingen, het ontwerpen en verspreiden van publiciteitsmateriaal en de website, de boekhouding, het schrijven van subsidieaanvragen en natuurlijk de artistieke ontwikkeling van Nachtgasten als theatergezelschap.

Los van het feit dat deze werkzaamheden hoofdzakelijk door de drie initiatiefnemers worden gedaan, doen wij dat niet alleen, maar worden daarin bijgestaan en geholpen door een aantal zeer bekwame mensen. Als eerste zijn daar in de dagelijkse bezigheden de onmisbare technicus Iain Hoeffnagel en productieassistente Anne Rats, die er voor zorgen dat de uitvoering van de voorstellingen technisch en productioneel vlekkeloos verlopen.

De financiële kant van Nachtgasten wordt geadviseerd en zorgvuldig gecheckt door Trees van Dijk, oud zakelijk leidster van Theater Teneeter en interim zakelijk leidster van diverse gezelschappen.

Dan zijn er ook de bestuursleden die een adviserende functie hebben en die werkzaam zijn in zeer uiteenlopende velden van de samenleving.

Voorzitter Dorine Cremers is dramaturg en algemeen directeur bij Firma Rieks Swarte.

Penningmeester Rinus Knobel is regisseur en tot 10 jaar geleden artistiek leider geweest van Theater Teneeter.

Secretaris Waldemar Torenstra is acteur en oprichter van acteursbelangenorganisatie ACT.

Bestuurslid John Buijsman is acteur en zeer ervaren in het opzetten van eigen projecten.

En bestuurslid Wessel Coppes is muzikant en heeft een master in Kunstbeleid & Management.

Deze diverse bestuursleden adviseren Nachtgasten in de te varen koers en houden ons scherp door hun reflectie op wat wij doen.

Naast het bestuur zijn er ook nog vier externe adviseurs met wie wij zo nu en dan om de tafel gaan zitten om zaken op het artistieke en zakelijke vlak te bespreken. Dit is de voormalige directie van het Noord Nederlands Toneel in de personen van Dennis Molendijk en Koos Terpstra. De eerste heeft de eervolle titel ambassadeur van Nachtgasten te zijn en de tweede is artistiek adviseur en in die hoedanigheid vaak met ons in gesprek over onze plannen en projecten.

Jack Wouterse is acteur en voormalig bestuurslid van Nachtgasten. Hij is thans artistiek adviseur.

Theo de Vries, onze vierde adviseur op voornamelijk het zakelijke/financiële vlak, is jarenlang partner geweest bij Ernst & Young.

Maar bovenal wordt Nachtgasten mogelijk gemaakt door de verschillende gastschrijvers, gastmuzikanten en natuurlijk de inmiddels bijna 500 verschillende gastacteurs die hebben meegewerkt aan onze voorstellingen. Het aantal gastacteurs groeit nog altijd, al zijn er inmiddels ook velen die regelmatig terugkeren. En doordat er op die manier steeds meer acteurs zijn die weten hoe Nachtgasten in zijn werk gaat, heeft dat een zeer positieve invloed op onze voorstellingen.

Zonder deze gastacteurs kan Nachtgasten niet bestaan. Zij zijn essentieel voor onze zoektocht naar het onmogelijke. Door iedere avond nieuwe gastacteurs met elkaar samen te brengen in een nieuw verhaal, zien deze zich iedere avond geconfronteerd met een onmogelijke opdracht: het spelen van een avondvullende voorstelling waarvan ze het verhaal pas zojuist gehoord hebben en met collega's die zij die avond voor het eerst ontmoet hebben. Ondanks dat zo'n opdracht bij bijna alle acteurs het angstzweet doet uitbreken, zien zij het ook als de ultieme uitdaging van hun vak. Ze worden gedwongen het uiterste van hun kunnen te geven, te zoeken naar nog niet eerder betreden paden en zich over te geven aan hun medespelers. Dit, samen met het feit dat ze dit maar op één avond - en sommigen op meerdere avonden - spelen, maakt dat vrijwel alle gastacteurs het zien als een manier om hun ambacht te slijpen. Dat is ook de reden waarom bijna iedereen het op basis van vrijwilligheid wil doen. Maar daarover later meer.

Het bovenstaande geldt ook voor onze gastmuzikanten. Bij sommige voorstellingen vragen wij er muzikanten bij om mee te improviseren. Dit levert volledige geïmproviseerde muziektheatervoorstellingen op, waarbij muzikanten reageren op het spel van de acteurs en waarbij de acteurs opeens kunnen uitbarsten in een lied. Ook voor de gastmuzikanten geldt dat dit een unieke ervaring is voor hen om met acteurs te werken en te improviseren op basis van een verhaal.

De gastschrijvers die wij zo nu en dan vragen een verhaal voor Nachtgasten te schrijven, bieden wij wel een honorarium aangezien zij er meer werk aan hebben dan enkel één avond spelen. Vooral ook omdat de vorm (van het te spelen verhaal) die wij door de jaren heen hebben ontwikkeld, niet eenvoudig is om zomaar over te nemen. Het uitnodigen van een gastschrijver is dus op verschillende manieren interessant voor de ontwikkeling van Nachtgasten. Aan de ene kant omdat er nieuwe inzichten en ander soort verhalen met deze gastschrijvers meekomen die zeer verfrissend werken. En aan de andere kant is het ook interessant omdat het een intensieve samenwerking oplevert tussen de gastauteur en één van ons die hem of haar begeleidt. De begeleider dient als klankbord voor de gastauteur om aan te geven wat wel en wat niet speelbaar is in een verhaal en geeft tegelijkertijd de vorm aan waarin het verhaal verteld moet worden: het plot, de opbouw van de personages en de verschillende doelen en geheimen waarmee de acteurs kunnen gaan spelen. Deze methode hebben wij in drie jaar tijd zo volledig doorontwikkeld - en ontwikkelt nog steeds - waardoor onze voorstellingen tegenwoordig altijd van hoog niveau zijn. Door de gastschrijver intensief te begeleiden, zorgen wij er voor dat deze nieuwe verhalen een gespreid bedje vinden en direct kunnen worden opgenomen in de uitgebreide Nachtgastenbibliotheek. Gastschrijvers die dit jaar met ons hebben meegewerkt zijn Maria Goos, Floris van Delft, Rutger Kroon, Jorina van der Laan, Anne Rats, Patrick Nederkoorn en Jef Hoogmartens.

Sinds afgelopen seizoen geven wij ook les aan ArtEZ opleiding Creative Writing. Daar doceren we aan jonge schrijvers hoe ze een speelbaar verhaal kunnen schrijven. Dit lesblok eindigt met een presentatie van hun verhalen, gespeeld door Toneelschoolstudenten en de beste verhalen laten wij ook terugkomen in de programmering van Nachtgasten.

Inmiddels hebben wij ruim 100 verschillende verhalen geschreven en vele daarvan worden tegenwoordig meer dan één keer gespeeld. Het is namelijk zonde om een goed verhaal na één keer spelen te laten liggen en het biedt de mogelijkheid om het verhaal nog verder aan te scherpen. Het komende jaar zal ons zwaartepunt dan ook niet meer liggen bij het nog heel veel meer schrijven van nieuwe verhalen, maar juist bij het verbeteren van de goede verhalen en in het begeleiden van gastschrijvers.

We houden natuurlijk wel onze ogen open voor de actualiteit. Onze methode is de uitgelezen manier om de actualiteit in het theater te krijgen. Zodra er iets in de wereld gebeurt waar wij iets over willen/moeten zeggen kunnen we er een verhaal over schrijven en deze binnen een maand laten spelen door de beste acteurs van Nederland. Dus zolang er ongelijkheid blijft bestaan, zolang er geheimen zijn en zolang er in de wereld besluiten worden genomen waar wij het onze van denken, blijven wij nieuwe verhalen schrijven.

In 2012 heeft medeoprichter Jef Hoogmartens besloten om Nachtgasten te verlaten en zich weer in België te vestigen. Sinds zijn vertrek zijn wij met ons drieën verder gegaan. Wij hadden besloten niet op zoek te gaan naar een vervanger, maar te kijken of wij het met elkaar konden bolwerken. Het was niet eenvoudig om meteen op dezelfde voet verder te gaan en het heeft even geduurd tot we met elkaar een nieuw evenwicht wisten te vinden. Ondanks dat er in de werkverdeling niet heel veel veranderde, leverde zijn vertrek toch de nodige spanningen op. Wij hebben die spanningen geaccepteerd en besloten om één keer per week samen te komen zonder dat het dan over de praktische zaken zou gaan, maar enkel en alleen maar over wat wij met elkaar en met Nachtgasten willen. En dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Niet alleen zijn we door die periode heen gekomen en zijn die spanningen verdwenen en werken we weer uitmuntend samen. Die gesprekken hebben ook veel nieuwe ideeën opgeleverd, die wij in de komende jaren naast de Nachtgasten

improvisatievoorstellingen willen gaan produceren. De overeenkomst van die projecten met Nachtgasten ligt in het idee dat wij met Nachtgasten een platform hebben willen oprichten van waaruit nieuwe samenwerkingen en nieuwe producties konden ontstaan. En dat platform begint nu langzaam maar zeker uit te groeien tot een theatrale entiteit die niet meer weg te denken is.

Artistieke visie en concrete uitwerking van het plan

Artistiek concept en werkwijze

Verscheidene gastacteurs worden op een avond gevraagd om met elkaar te improviseren op basis van een door ons of door een gastschrijver geschreven verhaal met acteurs die ze op de avond zelf pas ontmoeten. De acteurs worden in het diepe gegooid met als enige houvast de rol die ze spelen, hun inventiviteit en elkaar. Verder hebben ze geen idee wat er gaat gebeuren. Hierdoor ontstaan verhaallijnen en ontwikkelingen die niet van te voren te bedenken zijn. Deze worden bepaald door de creativiteit, de intelligentie en het samenspel van de acteurs op dat moment. Deze improvisaties vormen het fundament van ons platform.

Dit fundament maakt waarom het publiek in zulke grote getale komt kijken naar onze voorstellingen en waarom zoveel acteurs graag mee willen doen. Het publiek krijgt namelijk inzicht in het werk van acteurs. En dat is gelijk de reden waarom wij een platform zijn vóór acteurs. We willen acteurs de mogelijkheid geven om de mooiste rol van hun leven te spelen zoals zij zelf denken dat die gespeeld moet worden. Wij willen daar geen vastgelegd regieconcept op plakken omdat wij vinden dat we de acteurs dan te veel een richting op sturen. Het enige dat zij krijgen is het verhaal en daar moeten ze het mee doen. En met elkaar natuurlijk. We laten onze acteurs echter niet zwemmen. We bereiden de acteurs zorgvuldig voor en begeleiden de voorstellingen nauwgezet voor het geval de acteurs er moeilijk uitkomen. Hier hebben we een aantal middelen voor:

- **De voorbereiding:**

Het diner voorafgaand aan de voorstelling is onder andere natuurlijk om onze acteurs te bedanken voor hun deelname aan Nachtgasten. Maar het is ook de beste manier om ze even met elkaar op hun gemak te stellen. We eten altijd buiten het theater omdat we de acteurs even weg willen hebben uit die omgeving. Het eten is de eerste gelegenheid dat de acteurs elkaar te spreken krijgen en wij zijn er om te voorkomen dat ze het alleen maar over de spannende avond gaan hebben. Ze moeten even het gevoel krijgen dat we met een groepje hele goede vrienden gezellig zitten te eten. Meestal merken we dat dat gelukt is als bij het verlaten van het restaurant de spanning opeens weer toeslaat. Vervolgens nemen we in het theater een uur de tijd om de acteurs goed in te lichten over wat er gaat gebeuren die avond. Ze krijgen dus nog niet het verhaal te horen, maar wel onze 7 regelen en de manieren die we hebben om de voorstelling bij te sturen.

- **Het belletje:**

Tijdens de voorstelling mag een acteur altijd van het toneel af. We houden van scènes tussen twee personen. Deze zijn vaak intiemer en zorgen ervoor dat een voorstelling niet de hele avond in eenzelfde ritme gespeeld wordt. Dit geven we van te voren duidelijk aan de acteurs aan, zodat ze zelf aan kunnen voelen wanneer ze van het toneel af kunnen gaan. Toch heeft een acteur dat gevoel zelf niet altijd. Daarom hebben we een belletje om op een cruciaal moment snel een acteur van het toneel af te kunnen sturen.

- **Het lampje:**

Als een acteur af is komen ze in een heel raar gebied. Ze weten namelijk niet wat er op dat moment op de vloer gebeurt. Ze hebben het gevoel dat ze direct weer op moeten omdat het anders saai wordt. De tijd lijkt voor een acteur ook altijd langer te duren als hij af is dan wanneer hij op is. Toch heeft een goed verhaal het nodig dat acteurs soms even niet op de vloer zijn. Hiervoor hebben wij een lampje bij de deur. Als het aan staat mag een acteur niet opkomen omdat er dan een scène bezig is en als het uitgaat is het een uiterst goed moment voor een acteur om op te komen. Hiermee kunnen we veiligstellen dat de acteurs op de vloer de ruimte krijgen om bepaalde scènes met elkaar uit te spelen. En hoeven de acteurs die af zijn niet vanaf de zijlijn mee te kijken. Dat willen we namelijk voorkomen omdat we juist het spel doen waarbij de acteurs minder weten dan het publiek. Er is ook geen af luistering als ze af zijn, dus de acteurs hebben echt geen idee waar ze instappen als ze weer opkomen.

- **De mobiele telefoon:**

We geven de acteurs voor aanvang een mobiele telefoon mee. Hiermee kunnen we tijdens de voorstelling een acteur een bericht sturen waarmee hij bijvoorbeeld een nieuwe weg in kan slaan. Deze berichten zijn ook te zien voor het publiek zodat die op de hoogte is van eventuele nieuwe informatie. In de eerste jaren van Nachtgasten hebben we hier veel mee geëxperimenteerd. Soms gebeurde het dat wij te veel van dit soort sms-berichten naar de acteurs stuurden. Hiermee gaven we enorme sturing aan het verhaal en merkten we dat we de acteurs eigenlijk niet hielpen maar daarmee juist beperkten en uit hun rol haalden. We hebben toen besloten een periode zo min mogelijk berichten te sturen, alleen als het echt niet anders kon. Dit gaf acteurs veel vrijheid terug, maar leverde ook spannende momenten op waarbij je kon zien dat de voorstelling even op een dood punt kwam, om vervolgens - vaak door de acteurs zelf - weer op de rails ge-

bracht te worden. Dit is voor ons de ultieme vorm. Wij koesteren deze dode punten juist omdat daar het gevecht en het ambacht van de acteur in schuil gaat. Het is niet zo dat we naar deze punten op zoek gaan, maar we willen ze ook niet uit een voorstelling gummen. Tegenwoordig sturen wij alleen sms-berichten als de situatie op de vloer die kan hebben, zodat de acteurs daardoor weer verder kunnen. Als we niet willen dat het publiek getuige is van dit bijsturen, hebben we ook nog de iPad.

- **De iPad:**

Achter het toneel ligt een iPad met een Skype-verbinding zodat een acteur als hij af is, vragen kan stellen aan de regietafel. Van de zenuwen kan een acteur soms geen idee hebben of het verhaal goed gaat of juist niet. In zo'n geval kan hij een vraag intypen en dan krijgt hij direct antwoord van de regietafel. Vragen als: Gaat het goed? Kan ik al met mijn geheim komen? Klopt het dat het lampje nog steeds aan staat? Wie moet er nu opkomen? Dat soort vragen.

En omgekeerd kunnen wij ook de acteurs via deze weg nog dingen vragen zonder dat het publiek dat hoeft te weten. Als we de acteurs namelijk iets sturen via de sms wil het publiek dat ook zien en dat is niet altijd wenselijk. Soms wil je iets aangeven zonder dat het de stroom van de voorstelling doorbreekt. Dingen als: We naderen het einde van de voorstelling. We willen graag nog een scène tussen die en die. Kan jij straks alleen opkomen? Of gewoon: Het gaat hartstikke goed!

- **Altijd speelt een acteur van ons mee:**

Er speelt altijd één iemand van ons drieën mee. Van te voren is meedoen aan een Nachtgastenvoorstelling voor de meeste acteurs vreselijk spannend. Ze zijn vaak als de dood dat het mis gaat. Doordat er altijd iemand van ons meedoet, kunnen ze rust halen uit het feit dat ze niet in hun eentje de verantwoordelijkheid hoeven te dragen voor wat er op de vloer gebeurt. Dit zorgt voor vertrouwen en daarmee kunnen de acteurs ondanks de spanning van het niet weten, toch ontspannen het toneel opgaan.

Daarnaast begrijpen wij als de besten wanneer er even één of twee acteurs van het toneel af moeten, wanneer het verhaal behoefte heeft aan een stilte, of juist aan een versnelling. Een gastacteur vindt het vaak eng om met een geheim op tafel te komen omdat ze het gevoel hebben dat ze daarmee hun rol weggeven. Wij hebben daar zelf minder moeite mee en weten precies wanneer een verhaal een stap verder gebracht moet worden en een geheim openbaar maken is een heel goed handvat daarvoor. Dit laatste wordt echter steeds meer de standaard omdat gastacteurs nu regelmatig terugkeren en dus ook bekender zijn met het concept. Heel soms werkt dat ook de andere kant op. Juist omdat deze acteurs weten wat er gaat komen, vinden ze het soms nog spannender dan de eerste keer. Dit gebeurt gelukkig niet heel vaak, maar daarom is het goed dat er altijd één iemand van ons mee doet waar de ander acteurs zich aan kunnen optrekken.

- **De Nachtgasten-regels:**

We hebben met Nachtgasten 7 hoofdregels ontwikkeld die wij van te voren zeer uitgebreid met de acteurs doornemen. Deze regels zijn essentieel voor de rust en de intelligentie waarmee de acteur op de vloer staat.

1: ONTKEN HET PUBLIEK TE ALLEN TIJDEN.

Een acteur is gewend om het publiek te willen *pleasen*. Zeker als hij het eng vindt, gaat hij direct op zoek naar de bevestiging van zijn talent. Als je dat toestaat, wordt het heel snel een wedstrijdje van *welke acteur vindt het publiek het best of het grappigst*, terwijl het daar bij Nachtgasten niet over gaat. Het gaat over het verhaal, over het samenspelen, wat volgens ons de basis en essentie is van mooi theater. Daarom hebben wij besloten dat we de vierde wand volledig dicht gooien en het publiek er voor de acteurs niet is. Natuurlijk spelen zij de voorstelling wel vóór het publiek en dat geven we ze ook mee.

2: OP DE SPELVLOER SPEEL JE ALTIJD DOOR.

Een acteur mag bij ons op de vloer niet uit zijn rol stappen, voor zolang de voorstelling duurt. Wij geven vanaf de regietafel het einde aan door middel van muziek en door het licht te dimmen. Dan weten de acteurs dat de voorstelling naar zijn einde gaat en dat zij nog maar een paar minuten hebben om tot een mooie afronding te komen.

3: DE ACTEURS ZIJN DE BAAS OVER HET VERHAAL.

We geven de acteurs heel veel informatie. We hebben gemerkt dat acteurs daar veel vrijer mee omgaan als we dat uitgebreid doen, in plaats van als we dat kort en beknopt proberen te houden. En met die hoeveelheid aan informatie mogen ze vrij omgaan. Ook als ze een aanwijzing per sms krijgen waar ze niets mee kunnen, mogen ze die negeren. Acteurs zijn altijd vrij om alles te verzinnen wat ze maar willen, zolang ze maar nooit een groter probleem aandragen dan de geheimen en de problemen die in het verhaal staan, omdat wij dan de voorstelling niet meer kunnen sturen. De informatie die wij geven is dus puur en alleen om de acteur op weg te helpen en dat zodra hij het even niet meer weet, hij altijd naar die informatie terug kan grijpen. Maar de acteurs zijn te allen tijden vrij om er hun eigen verhaal van te maken.

4: KOESTER DE STILTE.

Een acteur die niet weet wat hij gaat doen is meestal bang voor de stilte. Terwijl als je de rust hebt om de stilte te gebruiken, dan kan je deze ook heel slim inzetten. Dan wordt de stilte juist een heel mooi instrument. En als je een stilte durft toe te laten, ben je de situatie meester. Dan kun je voor jezelf de ruimte

scheppen om iedere invulling aan je rol te geven die je maar zou willen.

5: GEEN HERHALING VAN ZETTEN.

Acteurs zijn gewend om te repeteren. Dus als ze een goede scène gespeeld hebben zijn ze al snel geneigd om deze nog een keer te spelen en dan beter. Als dat bij *Nachtgasten* gebeurt, dan stukt het verhaal op dat moment en dat heeft de acteur meestal zelf niet in de gaten. Wij vragen de acteurs om hier heel goed op te letten; dat ze niet twee keer dezelfde woede- of huiluitbarsting spelen; dat ze blijven zoeken naar nieuwe ingangen; dat ze niet besluiten dat hun rol die dag boos is, waardoor alles alleen maar in één stroom boos gespeeld wordt; dat ze slim na blijven denken over wat de volgende stap kan zijn die het verhaal weer verder brengt.

6: WEES TACTISCH MET JE GEHEIMEN.

We geven alle acteurs zo'n 2 tot 4 geheimen mee in hun persoonlijke verhaal. Dit zijn handvatten die ingezet kunnen worden. Er is altijd één hoofdgeheim bij elk personage. Als ze al hun geheimen aan het begin met een op tafel gooien, duurt de voorstelling heel erg kort. Als ze al hun geheimen pas helemaal aan het einde inzetten, gebeurt er heel lang niets en dan komt het verhaal niet op gang. Daarom vragen we aan de acteurs om de geheimen slim te verdelen over de avond. We spelen niet het spelletje: 'raad elkaars geheimen', maar: 'speel een zo mooi mogelijke voorstelling'. Je geheim gebruik je om nieuwe scènes in te zetten of om een scène enorm op scherp te zetten. Het geheim is geen eindpunt of ontknoping, maar een mogelijkheid om het verhaal een nieuwe wending te geven.

7: BLIJF LUISTEREN EN REAGEREN OP ELKAAR.

Dit is de basis van toneelspelen. En juist dit is bij ons het enige echte gevaar dat een acteur de plank mis slaat. Zolang een acteur in zijn rol blijft, gaat er niets mis. Een rol kan namelijk iets lelijk zeggen of iets totaal onlogisch doen of het even niet weten. Vaak is dat alleen maar mooi. Maar als een acteur in een kramp schiet en zichzelf gaat corrigeren of een van te voren bedachte weg inslaat, hoort hij vaak niet meer wat zijn tegenspelers zeggen en dan loopt het verhaal vast. Zolang acteurs maar blijven luisteren en reageren op elkaar, kan het niet mis gaan.

Met deze middelen hebben wij de regie zeer stevig in handen tijdens de voorstelling. Zowel in het verhaal als het gaat over hoe een verhaal opgebouwd moet worden zodat je er goed mee uit de voeten kan op de vloer, als wel door het begeleiden van de acteurs voor en tijdens de voorstelling.

Naar aanleiding van het punt dat het Fonds Podiumkunsten vorig jaar maakte in haar toezegging, dat ze die regie-ingreep soms te laat vond plaatsvinden, zijn wij de voorstellingen – die we altijd op camera opnemen – na afloop gaan analyseren. Dit heeft geleid tot een nog betere reflectie over wat we doen en laten tijdens de voorstellingen en heeft ons nog meer inzicht verschaft over wat er nodig is voor een geslaagde improvisatievoorstelling. Voor ons is de voorstelling geslaagd als die voor de acteur leerzaam en verrijkend is en voor het publiek boeiend is om naar te kijken.

Plaats in het veld

In het begin hadden we nooit gedacht dat *Nachtgasten* binnen zo'n korte tijd zou uitgroeien tot wat het nu is. Inmiddels is het voor veel toeschouwers niet meer weg te denken uit de huidige theaterprogrammering. En ook voor acteurs is het een onmisbare plek geworden om je yakmanschap te slijpen. En doordat het publiek bij *Nachtgasten* in dit proces betrokken wordt, wordt het meegenomen in de magie van het theater en zal het theater daardoor weer meer gaan waarderen.

Nachtgasten neemt op deze manier een unieke plek in in het huidige theaterlandschap. De vorm waarin het publiek samen met de acteurs op voorhand het hele verhaal te horen krijgen en het publiek nog meer weet dan de acteurs, is totaal anders dan bij andere voorstellingen. En de avondvullende improvisatie die er op volgt, gaat veel verder dan ieder ander improvisatieprogramma. Zo ontstaan er voorstellingen die iedere avond anders zijn en waarbij de focus van het publiek op een heel directe manier gericht wordt op de creativiteit, intelligentie en het verbeeldingsvermogen van de acteurs.

Doordat wij gebruik maken van een groot bestand aan acteurs nemen we ook een uitzonderlijke positie in ten opzichte van andere instellingen. Elke acteur kan in principe met ons meedoen en ingedeeld worden met een andere acteur waar hij nog nooit eerder mee samengespeeld heeft. Zo ontstaan er via ons platform nieuwe contacten binnen het werkveld. Niet alleen acteurs met elkaar, maar ook schrijvers met acteurs, regisseurs met schrijvers en acteurs met regisseurs. Deze functie wint aan belang nu bijna alle productiehuisen verdwenen zijn. Wij bieden voor veel acteurs de mogelijkheid om zich aan te sluiten bij ons netwerk en zichtbaar te blijven voor elkaar en voor het publiek.

In de afgelopen jaren deden wij al onze *In Company* voorstellingen. Bij een *In Company* voorstelling spelen we in het theater van een bepaald gezelschap en worden de acteurs van het desbetreffende ensemble op een nieuwe manier uitgedaagd om samen te spelen. En doordat er ook altijd één of meerdere gastacteurs van buiten het gezelschap meedoen is dat een goede manier voor acteurs om zich bij gezelschappen onder de aandacht te brengen.

Komend seizoen gaan we dit gegeven uitbouwen met de *In TV Series* voorstellingen. In april staan we drie avonden achter elkaar in Theater Bellevue alwaar we elke avond een nieuw geschreven aflevering voor een tv serie gaan spelen met acteurs uit die tv serie. Het is de aflevering die je op tv niet te zien krijgt.

De serie waarvan de acteurs al hebben toegezegd is *Flikken Maastricht*. Acteurs als Victor Reinier, Angela Schijf, Oda Spelbos, Martin Schwab en Sergio Romero IJssel hebben allemaal al vaker meegedaan met Nachtgasten en zijn zeer enthousiast over dit idee en doen mee. We hebben ook hele enthousiaste reacties gekregen van *Dokter Deen* en die zullen hoogst waarschijnlijk ook meedoen. Voor de derde avond zijn we in gesprek met *Ramses* en *Adam & Eva* en ook zijn we nog aan het nadenken over een matineevoorstelling voor de jeugd met acteurs uit *Sesamstraat*.

Onze Toneelscholen-dag is inmiddels op de vier toneelscholen en aanverwante opleidingen een begrip geworden. Op deze dag komen 120 leerlingen van de toneelscholen Amsterdam, Arnhem, Maastricht en Utrecht met ons samen. In een marathonsessie van 10 's ochtends tot 1 uur 's nachts, doen wij die dag 8 improvisatieopdrachten, elke bezet met een 3^e- of 4^e-jaars leerling van iedere school. Deze dag doet even de fictieve muren tussen de verschillende opleidingen vervagen en zorgt ervoor dat de studenten een blik krijgen op het reële werkveld waarin acteurs, ongeacht van welke school ze afgestudeerd zijn, het toch allemaal met elkaar moeten doen. Nu meer dan ooit is deze eendracht van cruciaal belang. De toneelscholen zijn zeer enthousiast over dit initiatief en doordat op deze dag ook veel theatermakers komen kijken, zorgt de Toneelscholen-dag voor een grote zichtbaarheid van deze afstuderende toneelschoolstudenten.

De samenwerking met het IT's Festival waar we vorig seizoen over spraken is helaas niet van de grond gekomen. We hebben meerdere gesprekken gevoerd met het IT's en ze zouden ook onze laatste editie mee gaan organiseren. Echter, ze hebben zich zonder opgaaf van redenen teruggetrokken uit de organisatie. Wij betreuren de afloop van deze samenwerking.

Inmiddels hebben we een hele goede samenwerking opgebouwd met ArtEZ en Generale Oost in Arnhem. Wij geven les op de opleiding Creative Writing, verzorgen de auditieweek op de toneelschool en Generale Oost faciliteert de komende editie van de Toneelscholen dag weer in hun theater. Ook faciliteren zij weer de Schrijversdag aan het einde van het lesblok bij Creative Writing. Op deze dag worden er ook meerdere verhalen gespeeld van de hand van jonge schrijvers van de opleiding, gespeeld door toneelschoolstudenten van verschillende opleidingen. Dat is een manier van samenwerken waar wij zeer gelukkig van worden.

Afgelopen winter hebben we in samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds onze eerste Nachtgasten film gedraaid. Hierbij hebben we ons experiment van de live film uit 2010 verder ontwikkeld door weer een uitgebreid verhaal te schrijven voor de acteurs en vervolgens chronologisch de verschillende scènes die hieruit voortkomen te draaien. Het was een fantastisch experiment en het resultaat ziet er veelbelovend uit. De film wordt op dit moment geëdit en afgewerkt. We verwachten in het najaar dat de film af is.

En onze eerste productie met een vaste tekst gaat ook binnenkort van start. De *Activist* is een voorstelling die zijn oorsprong heeft in improvisatie. Wij hadden altijd de droom om van de Nachtgasten verhalen die mooie avonden opleverden, een uitgeschreven toneelstuk te maken. Dit blijkt toch meer voeten in aarde te hebben dan wij in eerste instantie gedacht hadden. Onze Nachtgastenverhalen zijn zeer plotgericht en in een uitgeschreven toneelstuk is dat niet heel erg interessant. Toch blijft wel overeind staan dat onze improvisatieavonden veel inspiratie leveren voor nieuwe stukken.

Voor *De Activist* hebben we daarom besloten om een gerenommeerd toneelschrijver te vragen een improvisatieverhaal te schrijven. Rutger Kroon, bekend van *TG Monk* en *Dood Paard*, heeft een verhaal geschreven dat wij vervolgens vier keer hebben laten spelen door vier verschillende casts. Dit leverde enorm veel invalshoeken op, als mooie scènes en teksten. Vervolgens is Rutger hier verder mee aan de slag gegaan en heeft een stuk geschreven voor drie personen waarin elementen van die improvisaties terugkomen, maar dat ook zijn totaal eigen dynamiek en ontwikkeling kent.

De voorstelling zal door de drie initiatiefnemers van *Nachtgasten* gespeeld worden en de regie is in handen van Wannie de Wijn. De première staat gepland op 22 november in de Toneelschuur.

Deze productie wordt onder *Nachtgasten* geproduceerd, maar er wordt apart subsidie aangevraagd om het uitvoerende gedeelte te kunnen financieren. Het Lira fonds en Stichting Melanie hebben hun medewerking reeds toegezegd. Dit is de richting die wij de komende jaren op willen gaan. De verhalen die ontstaan bij *Nachtgasten* als uitgangspunt nemen voor nieuw te ontwikkelen repertoire.

Productieel plan

Organisatie

Het productieel team van de organisatie bestaat uit de drie kernleden Niels Croiset, Koen Wouterse en Yorick Zwart, aangevuld met technicus Iain Hoeffnagel en productieassistenten Anne Rats. Deze vijf zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van Nachtgasten. Hier volgt een uiteenzetting hun bezigheden:

De drie kernleden van Nachtgasten ontwikkelen de bestaande verhalen en passen ze aan voor de voorstelling; ze assisteren de gastschrijvers bij het schrijven; begeleiden de acteurs naar en tijdens de voorstelling; spelen om beurten in de voorstellingen mee; produceren de voorstelling van te voren; produceren om beurten de voorstellingen op de speelavond zelf; brengen en halen de acteurs als we op plekken spelen die per trein moeilijk te bereiken zijn of als een acteur niet op eigen gelegenheid naar het theater kan komen.

Daarnaast is Koen Wouterse verantwoordelijk voor de casting en onderhoudt hij het contact met de acteurs. Ook maakt Koen de trailers die we op onze site *posten* en die in het theater te zien zijn.

Niels Croiset is verantwoordelijk voor de boekhouding van Nachtgasten, de financiële afhandeling met de theaters en het ontwerpen van de posters en flyers.

Yorick Zwart houdt zich bezig met het boeken van voorstellingen in de theaters, het ontwerpen en up-to-date houden van de website en het schrijven van subsidieaanvragen.

Dan zijn de drie initiatiefnemers ook bezig met het in de markt zetten van Nachtgasten voor bedrijven. Hierbij worden zij geholpen door het bestuur en de ambassadeurs.

Productieassistent Anne Rats is mede verantwoordelijk voor het dagelijks contact met theaters i.v.m. publiciteit en productie. Zij onderhoudt de contacten met de pers en heeft zicht op de dagelijkse leiding van Nachtgasten waardoor zij altijd op de hoogte is van wat er moet gebeuren.

Technicus Iain Hoeffnagel is in de theaters verantwoordelijk voor de technische kant van Nachtgasten. Hij heeft contact met de theaters over het lichtplan, de technische afspraken en draait onze voorstellingen.

Productie

Zoals al eerder in deze aanvraag is vermeld, doen wij de volledige productie zelf. Wij zijn van mening dat dit een toegevoegde waarde heeft voor Nachtgasten. Mensen weten namelijk dat wij in elk opzicht het aanspreekpunt zijn. Dat maakt dat Nachtgasten herkenbaar is.

Wij vinden het ook een meerwaarde voor onszelf om op veel vlakken actief te zijn binnen de organisatie. Zo houden we de lijnen kort en zijn we enorm op elkaar ingespeeld. Inmiddels lopen de improvisatieavonden als een geoliede machine en kunnen we ons werk efficiënter doen, waardoor we meer tijd hebben voor nieuwe plannen en andere producties.

Een groot deel van de productie gaat zitten in het benaderen van de acteurs. Inmiddels hebben er bijna 500 verschillende acteurs meegedaan aan Nachtgasten en veel van hen komen regelmatig terug in onze voorstellingen. In een seizoen met 65 voorstellingen, zijn er minimaal 200 gastacteurs nodig. Meestal meer want er zijn ook verhalen voor 4 gastacteurs en dan zijn er de muziekspecials waar muzikanten voor benaderd moeten worden. Laten we voor het gemak uitgaan van 200 gasten in een seizoen. Dat zijn niet 200 telefoontjes, maar een veelvoud ervan. Het bellen met de gasten moet zorgvuldig gedaan worden en vergt om die reden tijd. Toch krijgen we het voor elkaar dat er ieder seizoen weer een heel leger aan acteurs zijn opwachting maakt in onze voorstellingen.

We horen het niet vaak, maar soms zijn er mensen die vragen waarom we acteurs niet betalen. Op zich een begrijpelijke vraag, maar men gaat dan voorbij aan wat Nachtgasten is en wat het betekent voor het werkveld. Als wij onze acteurs conform CAO zouden willen betalen, wordt het bedrag dat wij voor de financiële ondersteuning bij de verschillende fondsen moeten aanvragen bijna twee keer zo groot en wordt het voor ons onmogelijk om op deze schaal voorstellingen te blijven maken. Niet alleen door de administratieve rompslomp van 200 gasten eenmalig voor één dag in dienst nemen, maar vooral ook omdat het voor acteurs dan een baantje wordt. Wij zijn geen werkgever. Wij bieden acteurs juist een platform waar zij hun vakmanschap kunnen slijpen, waar zij kunnen samenspelen met collega's waar ze nog nooit eerder mee samengespeeld hebben en waarbij zij zichtbaar blijven voor het werkveld. Veel acteurs zouden zelfs willen betalen voor zo'n workshop. Maar bij ons worden ze als vorsten onthaald, ze hoeven niets voor te bereiden en doen wat ze het liefste willen doen. Als wij ze zouden gaan betalen, zou voor velen de spontaniteit verdwijnen die onlosmakelijk verbonden is bij iets vrijwillig doen omdat je jezelf uit wil dagen en er van wil leren. Dan is dit initiatief ten dode opgeschreven, zodra er geen geld meer is. Nu kunnen we er met relatief weinig geld nog lang van genieten. Om deze reden bieden wij onze gastacteurs geen honorarium, maar enkel een onkostenvergoeding, een fles wijn, een heerlijk diner en natuurlijk de avond van hun leven. Ook bieden we onze gastacteurs vrijkaartjes aan voor onze voorstellingen, zodat ze altijd vrij zijn om te komen kijken naar hun collega's en te leren van de manier waarop zij het aanpakken. Deze constructie toetsen wij regelmatig bij onze gastacteurs en we geven hen openheid over de manier waarop wij hiermee omgaan. Van vrijwel alle gastacteurs krijgen wij terug dat zij deze constructie ten volle accepteren en dat deze in verhouding staat met de werkzaamheden die zij leveren.

Dat wij als initiatiefnemers wel een vergoeding krijgen voor onze werkzaamheden, komt omdat ons werk niet in verhouding staat tot het werk van een gastacteur die eenmalig meedoet. Wij als initiatiefnemers steunen enorm veel tijd in onze werkzaamheden voor Nachtgasten. Dit komt doordat wij naast de artistieke verantwoordelijkheid ook de volledige zakelijke en productionele verantwoordelijkheid voor onze rekening nemen.

Door Nachtgasten kennen wij inmiddels bijna alle acteurs omdat ze met ons hebben meegedaan en zijn we graag geziene gasten in diverse theaters. Deze contacten stellen ons in staat om nieuwe producties aan de man te brengen en weten we wie we daar het liefst in zien spelen. Echter blijft Nachtgasten onze hoofdtaak, waarvan wij de kwaliteit immer zullen waarborgen met onze onbeteugelde inzet.

Verkoop

De verkoop van voorstellingen doen wij ook zelf en daar hebben we enorm in geïnvesteerd. Door persoonlijk contact te hebben met schouwburgdirecteuren, door bijvoorbeeld langs te gaan voor een gesprek, hebben wij met veel directeuren en programmeurs een goede band opgebouwd. Hierdoor blijft het gesprek over onze ontwikkeling ook op gang. Zo kunnen we voor iedere zaal bekijken: wat werkt hier goed en wat niet en daar vervolgens op inspelen. Dit seizoen openen we met een speciale programmeursavond waarbij alle theaterprogrammeurs zijn uitgenodigd. Op deze avond zien zij een Nachtgasten voorstelling en krijgen zij uitgebreid onze plannen voor de toekomst gepresenteerd.

In onze gesprekken met directeuren en programmeurs geven we altijd aan dat we zoveel mogelijk reeksen in een seizoen willen spelen omdat dat de beste manier is voor ons om een eigen publiek op te bouwen binnen een stad. Haarlem, Utrecht en Amsterdam zijn drie steden waar we iedere maand spelen en de voorstellingen lopen daar ook geweldig. Enschede, Deventer en Heerenveen zullen we ook meerdere malen aandoen in het seizoen en we zien dat de groei daar navent is.

PR-/Marketingplan

Bij een Nachtgastenvoorstelling komt men af op het concept en op de gastacteurs. Het idee dat professionele acteurs met elkaar een hele voorstelling gaan improviseren *triggert* het publiek om erheen te gaan. Onze marketingstrategie is tweeledig:

- Ten eerste willen we voor naamsbekendheid zorgen. Die naamsbekendheid genereren we door posters, folders en sociale media. We zijn te zien op veel gelegenheden zoals de Uitmarkt en theaterseizoen openingen in verschillende steden. Dit genereert veel naamsbekendheid. En doordat we intensief samenwerken met de schouwburgen, zijn zij ook bereid om onze voorstelling onder de aandacht te brengen bij het publiek van verschillende andere voorstellingen. Een ander voordeel is ook, omdat we vaker terugkomen, dat onze poster met grote regelmaat te zien is. Daar spelen we op in door verschillende posters van eenzelfde thema te maken. Nachtgasten is inmiddels een sterke merknaam geworden die staat voor spannende, kwalitatief hoogstaande voorstellingen.

- Ten tweede promoten wij elke individuele voorstelling op zichzelf door expliciet reclame te maken voor het verhaal, de acteurs of voor de locatie. Omdat de voorstelling geïmproviseerd wordt en omdat de acteurs nooit in dezelfde formatie spelen, weten wij ook niet exact wat er gaat gebeuren op de avond zelf. Juist op die 'onzekerheid' en 'anticipatie' maken wij reclame. Hierdoor proberen we een 'Buzz' te creëren. Dit doen wij door op verschillende tijdstippen de namen van de gastacteurs bekend te maken of door het thema van het verhaal te duiden via digitale media. Ook worden bij voorstellingen *teasers* gegeven voor de volgende keer dat we weer in het theater staan.

Deze aanloop naar de voorstelling is voor ons erg belangrijk omdat het publiek op die manier eigenlijk al bezig is met de voorstelling. Deze manier van marketing zorgt ervoor dat de voorstelling een 'totaalproduct' wordt. Het 'artistieke kernproduct' (de voorstelling) blijft het belangrijkste, maar contextuele factoren zorgen voor een 'totale ervaring' die eerder begint dan de avond zelf. Dit houdt dus in dat ons publiek komt voor meer dan een theaterstuk van twee uur.

Wij hebben een bezoekersonderzoek laten verrichten door Sandrijn Myjer die is afgestudeerd aan de studie culturele bedrijfsvoering in Utrecht. Uit dat onderzoek kwam naar voren dat een aanzienlijk deel van het publiek beginnend theaterkijker is en dat het merendeel van het publiek afkomt op het nieuwe gegeven van ons concept en op de gastacteurs. Ook bleek uit het onderzoek dat veel mensen door mond-op-mond reclame hun weg naar Nachtgasten vinden. Om die reden proberen wij ons publiek meer en meer medeplichtig te maken. Bij de introductie maken we duidelijk waarom wij het belangrijk vinden dat er theater is en specifiek waarom Nachtgasten er is. Dat we een platform zijn waar acteurs elkaar kunnen ontmoeten en waar het publiek getuige is van een scheppingsproces. Dit zorgt ervoor dat het publiek de avond als iets bijzonders gaat zien. Na afloop nodigen wij het publiek altijd uit nog wat te blijven drinken omdat de acteurs het leuk vinden om van hen te horen hoe ze de voorstelling ervaren hebben. Ook dit resulteert in een bijzondere band die de toeschouwer met onze acteurs krijgt. Ze hebben het gevoel dat hun mening er toe doet, omdat zij die avond iets hebben gezien dat die acteur ook voor het eerst deed.

Financiering

Wij realiseren ons heel goed dat wij in een tijd en in een cultuurlandschap leven waar subsidie nooit vanzelfsprekend is. Om die reden werken wij hard om met de improvisaties onze eigen inkomsten hoog te houden en waar kan onze financiering zo veel mogelijk zelf te genereren. Ook daarin willen wij in de toekomst

groeien. Wij zijn daarom op zoek naar middelen om onze financiering deels uit de private sector te halen en zodoende in de toekomst het aandeel van onze steun bij de verschillende overheidsinstellingen terug te brengen tot het hoogst noodzakelijke. Wij hebben daarom o.a. de Nachtwacht in het leven geroepen. Nachtwakers zijn mensen of instellingen die medeverantwoordelijk willen zijn voor het voortbestaan van ons gezelschap. Zij krijgen daarvoor persoonlijke aandacht van ons na afloop van de voorstelling en andere extra's. Ook worden zij uitgenodigd voor avonden die speciaal georganiseerd zullen worden voor onze Nachtwakers. Speciaal hiervoor hebben wij bij de belastingdienst een aanvraag ingediend voor een ANBI-status, opdat de Nachtwakers ook de fiscale voordelen genieten in geval van een financiële bijdrage. Wij zullen het komende jaar veel tijd steken in het vormgeven van deze tak van onze financiering.

Cultureel Ondernemerschap

Op het gebied van Cultureel Ondernemerschap blijven wij ons in de komende jaren ontwikkelen. Wij blijven Nachtgasten leiden zoals we dat vanaf het begin doen. We casten zelf, we verkopen de voorstellingen zelf, we doen de boekhouding zelf. Ieder van ons heeft zich in die taken steeds beter ontwikkeld en de hoeveelheid en diversiteit aan gastacteurs, de vele theaters waar we regelmatig terugkeren en het hoge percentage eigen inkomsten, tonen aan dat we daarmee op een goede weg zitten. Maar we willen meer.

Wij zitten boordevol met ideeën, dromen en verhalen en hebben avond na avond zeer inspirerende gesprekken met zo ongeveer alle acteurs in Nederland gevoerd. En doordat wij onze dromen zo intens hebben beleefd, worden ze nu vanzelf werkelijkheid. De komende jaren nemen wij de tijd voor het opstarten en werken aan onze nieuwe projecten. Ook blijven we activiteiten ondernemen buiten Nachtgasten, zoals andere projecten en opdrachten van bedrijven.

Maar Nachtgasten is onze inspiratiebron en blijft onze *core business*. In de afgelopen jaren waarin we het concept in de lengte en breedte uit elkaar hebben getrokken om te kijken wat alle mogelijkheden waren, zijn we nu op een punt gekomen waarop we ons gaan verdiepen. Dit doen we door de hoeveelheid verhalen die we in de loop der tijd hebben geschreven, opnieuw te spelen en verder aan te scherpen. We richten ons weer helemaal op het beginconcept van de improvisatie, maar nu met een volledig doorontwikkeld concept met fantastisch uitgewerkte verhalen en een goede mix van nieuwe en 'ervaren' gastacteurs. Voor nieuwe verhalen doen we voornamelijk aanspraak op gastschrijvers en het begeleiden van hen. Vernieuwing zal hem ook gaan zitten in de thema's van de voorstellingen, de samenwerking met de gastschrijvers en nieuw ingevulde concepten als de *In TV Series* voorstellingen.